

Handläggare: Hans Söderström
Region Ytterstad
Markbyrå
Tel: 50826123
hans.soderstrom @gfk.stockholm.se

2004-02-04

Dnr 04-007-303:1

Till
Gatu- och fastighetsnämnden

Arsenikförgiftad mark i Gröndal, skrivelse från Ann-Marie Strömberg (v)

FÖRSLAG TILL BESLUT

Gatu- och fastighetsnämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på skrivelsen

Olle Zetterberg

Solveig Svedgård

Magdalena Bosson

SAMMANFATTNING

Det förorenade området vid Gröndal har varit föremål för ett antal utredningar och undersökningar sedan år 2000. Kontoret avser att ånyo söka bidrag från Naturvårdsverkets fond för sanering av förorenad mark eftersom kriterierna för bidrag bedöms vara uppfyllda. Denna uppfattning stöds av Länsstyrelsen och Miljöförvaltningen. Kontoret avser dock att även ansöka om bidrag från stadens egen miljömiljard för att kunna genomföra sanering av området.

UTLÅTANDE

Ann-Marie Strömberg (v) har i en skrivelse av den 27 januari 2004, önskat en redovisning beträffande vad som kan göras för att få till stånd erforderlig sanering av arsenikförgiftad mark i Gröndal. I skrivelsen önskas också en riskbedömning beträffande konsekvenserna om ingenting görs samt hur ansvarsfrågan ser ut.

Bakgrund

I samband med markförvärvsaffärer mellan privata fastighetsägare vid fastigheterna Akterspegeln 14 och 22 i Stockholm genomfördes våren 2000 miljötekniska undersökningar för att kontrollera förekomsten av eventuella föroreningar i mark och grundvatten. För att få tillgång till bakgrundsvärden i området togs också prover i den av staden ägda parkmarken mellan Akterspegeln 14 och Mälaren varvid mycket höga föroreningshalter av främst arsenik, bly och koppar samt förhöjda halter av kvicksilver upptäcktes. Gatu- och fastighetskontoret kontaktades i augusti 2000 och en anmälan om markförorening gjordes till miljöförvaltningen.

Kontoret upphandlade en kompletterande miljöteknisk markundersökning i samråd med miljöförvaltningen vilken redovisades i november 2000. Resultaten från den kompletterande undersökningen bekräftade att området är allvarligt förorenat i såväl mark som grundvatten. Föroreningarna är relativt väl avgränsade och härrör från en utfyllnad av området med restprodukter (sk kisbränder) från den svavelsyrafabrik som fanns i området mellan 1876 och 1940. Av kartor från tidigt 1900- tal framgår att området använts som hamnområde för lastning och lossning vilket sannolikt skett efter utfyllnaden av området.

En fördjupad miljö- och hälsoriskbedömning utfördes vilken visade att direkt exponering för personer som vistas på platsen förhindras genom en dryg decimeter mulljord. Den fördjupade bedömningen visade också att utflödet av metaller till Mälaren inte utgjorde någon akut miljörisk.

Efter samråd med miljöförvaltningen och Länsstyrelsen gjordes dock bedömningen att situationen i området inte var vare sig hälsomässigt eller miljömässigt långsiktigt hållbar och att åtgärder i området var angelägna. Länsstyrelsen rekommenderade staden att ansöka om bidrag till sanering från Naturvårdsverkets anslag för åtgärdande av gamla miljöskulder som vid tidpunkten fått en kraftig ökning. En sådan ansökan inlämnades i december 2000.

I september 2001 meddelade Naturvårdsverket muntligt att ytterligare utredningar måste företas innan verket kunde ta ställning till behovet av sanering av området. Efter samråd med Naturvårdsverket och Länsstyrelsen ansökte kontoret till Länsstyrelsen om ett bidrag på 200 000 kronor för att utveckla en datamodell för simulering av de geokemiska och hydrologiska förhållandena på platsen samt utföra ytterligare sedimentprovtagningar. Beräkningarna i modellen visade att den totala mängden av arsenik, bly, kvicksilver samt kadmium var 1400, 24000, 41 respektive 14 kg fördelat på en yta av 900 m². Modellberäkningarna visade dessutom att läckaget av arsenik respektive bly till Mälaren var 3 till 4 gånger högre än tidigare beräkningar.

Med hänsyn till de senare utredningarna samt tidigare förslag till saneringsmetodik ansökte kontoret om att genomföra saneringen till ett högsta belopp av 9,5 mnkr. Länsstyrelsen och Miljöförvaltningen i Stockholm lämnade särskilda skrivelser i frågan som framhöll angelägenheten av ett snabbt genomförande av saneringen. Naturvårdsverket lämnade via Länsstyrelsen

besked att man ännu inte kunde tillstyrka en sanering men önskade en analys av vilka alternativa metoder för sanering av området som kunde komma i fråga samt efterfrågade ytterligare data gällande de gentekniska förhållandena på platsen. Efter ansökan till Länsstyrelsen erhöll kontoret i april 2003 ytterligare 420 000 kr för att utföra de efterfrågade utredningarna och undersökningarna. Denna ytterligare studie genomfördes under hösten 2003 och avrapporterades muntligt från konsultfirman i januari 2004.

Analys

I ärendet har kontoret haft kontinuerligt samråd med Länsstyrelsen och Miljöförvaltningen. Den gemensamma uppfattningen är att behovet av sanering är stort.

Kontoret har låtit en miljöjuridisk konsult utreda ansvarsfrågan vad gäller föroreningarna vid kv. Akterspegeln. Utredningen visar att den verksamhetsutövare som är primärt ansvarig enligt kap. 10 MB för undersökning och efterbehandlingsåtgärd för att motverka skada eller olägenhet för människor eller miljön, inte längre kan göras juridiskt ansvarig. Föroreningen i det aktuella området uppkom vid utfyllnaden av området redan på 1800-talet och verksamheten vid svavelsyrafabriken upphörde i början av 1940-talet d.v.s. långt innan miljöskyddslagens tillkomst, 1 juli 1969. Markägare kan i vissa specificerade fall uppbära ansvar, nämligen i det fall förvärv av fastigheten ägt rum efter den 31 december 1998. Inte heller detta är tillämbart i detta fall, eftersom staden förvärvade området 1920.

Juridiskt finns därför inte någon som kan göras ansvarig för den förorenade marken vilket också var grunden till att kontoret ansökte om medel från Naturvårdsverket. Naturvårdsverket har genom stadsbudgeten erhållit ett årligt anslag i storleksordningen 300 - 400 mnkr för att finansiera angelägna saneringsprojekt i de fall någon juridiskt ansvarig inte går att finna.

Det skall framhållas att kontoret känner ett moraliskt ansvar för att åtgärda det förorenade området. Eftersom området inte ingår i något exploateringsprojekt har det inte hittills varit möjligt att finansiera denna sanering inom kontorets driftbudget. Kontoret har också den inställningen att detta saneringsprojekt borde falla inom ramen för, och därmed finansieras, genom Naturvårdsverkets saneringsanslag.

Kontorets synpunkter

Kontoret anser i likhet med Miljöförvaltningen och Länsstyrelsen att den arsenikförorenade marken i Gröndal är ett prioriterat område för sanering. Kontoret avser att när den senaste kompletterande utredningen i detta ärende är klar lämna in en förnyad ansökan om bidrag från Naturvårdsverket att påbörja saneringsarbetet. Ansökan kommer att stödjas av Miljöförvaltningen och Länsstyrelsen. Då det dessvärre inte är helt klarlagt vilka kriterier som Naturvårdsverket tillämpar vid sin bedömning kommer kontoret därför i kommande ärende till Gatu- och fastighetsnämnden att ansöka om medel från den av staden beslutade miljömiljarden för att genomföra sanering av området.

SLUT